

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus primus (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

ARGUMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGVM PRIMUM de Legibus, uel de Legum latione, ad Laurentium Medicem.

Seculum apud priscos penè idem, magnanime Laurenti, tria potissimū habuit sapiētiae lumina, Pythagoram, Socratē, & Platonē. Compertū autem habemus sapiētiam quidem Pythagorae magis in contemplando, Socratis uero in agendo magis, Platonis deniq; in contemplando pariter atq; agēdo consistere. Præterea disciplinā tam Pythagorae contemplatiuā, quā Socratis moralem, à cōmuni hominum consuetudine uideri remotiorē. Platonis uero doctrinā speculatiuā pariter & moralem ubiq; ita diuinū cum humano contēperare, ut & cōmuni hominū consuetudini facile possit accōmodari, & simul homines ad diuina æternāq; conuertere. Neq; uero putandū est propterea Platonē à Pythagora & Socrate, quos quasi numina colit, esse diuersum, sed mixtū potius, atq; utriusq; ingenij quasi quēdam, ut ita loquar, diuini ad humanū moderatorē: ut quodāmodo dici possit, in illis quidem ingenij duntaxat diuinū fuisse, in Aristotele uero & cæteris post Platonem philosophis humanū tantū, sed in Platone diuinū pariter & humanū. Quorsum hæc? Ut meminerimus præsentem legum dispositionē, quoniā ab ipso Platone nō per Pythagoricā personā, uel Socraticam, ut solēt cætera, imō uero per propriā Platonis ipsius personā nobis traditur, non iniuria uiam quādam inter diuina & humana mediā obtinere, neq; nos per abdita & inuia quādā trahere, neq; tamen ad inferiora deducere. Quamobrē decem illi de Rep libri Pythagorici magis sint atq; Socratici: præsentem uero leges magis Platonicæ iudicētur. Illa respiciētis fuerit & optantis, dispositio præfens sit eligentis: ut qui in arduū illud ascendere nequeūt, ad hos saltem clementiores colles nō dedignentur accedere. Considera quanta diligentia humane saluti noster Plato prospiciat, qui nō solum per ardua uult uideri hominibus admirandus, uerumetiā per decliua quādā facilis & propitius esse omnibus atq; salutaris. Hic ergo nō cogit homines si noluerint inter se facere cuncta communia, permittet ut fieri solet, propria singulos possidere. Neq; tamē cautiſsimus auriga noster omnino laxabit habenas. Nam præter summam aliarū diligentiam legū, prudentissime sanciet, ne cui liceat ultra certū & illum quidem mediocrē terminum census amplificare, ne alijs quidē copia nimia, alijs obſit inopia, neue cogantur, id quod miserabile esse putat, multi inter patriæ suæ ulnas esse mendici. Quod autem personam hic Platonis sub ipso Atheniēſis hospitis nomine, & id quidem modestiæ gratia lateat, legenti deinceps ex multis perspicue apparebit, ex eo præcipue, quod affirmabit se geminas tractauisse respublicas. Conditurus autē leges Græcis, iure à tribus Græcarum legum optimis conditoribus leges accipit, Minos, Lycurgo, Solone, adimens, addens, mutans, inueniens: atq; ita optimā ex cunctis componit formam. Et quamuis ab initio constituat ciuitatem & regulam gubernandi, tamen legum positionem nominat potius quā rempublicam. Quoniam in ea ciuitate in qua possessiones sunt propriæ singulorum, propter uarias controuersias, lites, iniurias, multis opus est legibus. In quibus consuetudinis admirandum simul & doctissimū notabis diuini Platonis ingenium. Excogitat enim insignis benignitate uir singulis legibus proœmia quædam exhortatoria, quibus humanissime ciues adducti, libenter parere uelint, ac sponte uelut filij legum illis obtemperent, quibus alij solent quasi tyrannis inuiti parere, ac pro uiribus uel fraude uel uiolentia earum imperium subterfugere. Addit uero post multa etiam minas, addit & pœnas propter illos qui patriā suam, nō matrem iudicant, sed nouercam. Descendemus iam ad primi Legum dialogi proprium argumentū, si prius omnes admonuerimus, ut Dialogum Minoem, argumentūq; illius legant, antequam ad has leges accedant. Accedant inquam tanquā & lectio nibus eas diligenter obseruaturi, & actionibus penitus seruaturi. Alioquin nisi his obedierint, intelligant se post tam exactā iustitiæ iniustitiæq; notitiā & minori excusatione & maiori crimine peccaturos. Atheniēſis hospes, id est Plato profectus in Cretam prope Cnosum offendit Megillum Lacedæmoniū et Cliniā Cretensem, quem unā cum nouem alijs Cnosii accersuerant, ut coloniā inde deducerent, urbem conderent, eiq; leges darēt. Hi ergo duo ad sacrum Iouis antrum consulturi de hoc accedebant: his factus obuius Atheniēſis hospes, quidnā acturi irent interrogauit. Illi leges excogituros esse se responderūt. Verum cum multa de legibus interrogati ab hospite, quæſtionem haud satis absoluerent, & hospes illis ad leges aptissimus uideretur, obsecrauerunt eum, ut ad ciuitatē legibus instituendam unā cum ipsis adiutor accederet. Obtemperat ergo hospes, & ante omnia principiū à quo & per quod leges ad homines peruenerunt, exponit, deum scilicet atq; philosophum. Deinde legum perquirat finem, docens eiusmodi finem fore tranquillam animorum ciuiliū puritatem, ueritatis cōtemplationi quoad fieri potest sufficientem. Tertio ad ipsam legum formam materiamq; descendit. Leges autem à deo hominibus inspirari, testis est omnis antiquitas, testes & multi Platonis libri, testes & rationes nostræ in multis dialogorum argumentis adductæ, atq; in Theologia nostra, ubi de religione agitur, confirmatæ. Profecto si natura, quæ nihil aliud est quā infimum diuinæ prouidentia instrumentum, atque ubicunq; prouide uidetur incedere, non ducit ipsa seipsam, sed ab ipsa prouidentia ducitur, fines omnium ordinesq; & in seipsa præscribente, & natura prout uult inscribente: si inquam natura talis, neq; abundat superfluis, neque in rebus deficit necessarijs, certe diuina prouidentia in rebus necessarijs nunquam deficit. Necessaria uero est hominum generi aliter nō potenti uiuere cōgregatio mutua.

Necessaria

Necessaria quoque lex congregationi similiter procul à lege subito peritura. Necessaria rursus legibus diuina est autoritas, ne uel negligentia obsolescant, uel fraude uel uolentia cōfringantur. Necessaria tamen comparanda auctoritati diuina, tum sanctimonia uitæ, tum pœna super humanas uires omnibus admiranda. Quamobrem providentia dei quæ singulis elemētorum, plantarum, brutorum, mēbrorum speciebus & usibus necessaria prospicit, multo diligentius perfectissimæ animalium speciei colenti diuinitatem, in sancendis legibus apprime saluti hominum necessarijs deesse nō debet. Adde quod neque potest princeps ullus uastam ciuitatis nauem quolibet momento procellis & periculis innumeris agitatam, absque cœlesti flamine ad portum usque perducere. Ergo deus tum occultis inspirationibus animorum, tum miraculis manifestis, quotiens necessitas exigit, & reuelat mysteria legum, & sancit palam atque promulgat. Propterea exordium Plato legum adeo iustis felicibusque inchoat auspicijs, deum non abs reter statim in principio nominans. Tres enim hi disputant fundatores legum, singuli que diuino indigent patrocini. Tres quoque imitantur auctores legum, Minoem, & Lycurgum, atque Solonem. Qui & leges in tria numina retulerunt, Iouem, Apollinem, & Mineruam. Neque id quidem iniuria. Sol enim planetarum dominus potentiam, Iupiter clementiam, Minerua sapientiam cōtinet. Quæ quidem tria totam legis naturam perfectionemque completuntur. Quid enim aliud esse dicimus legem, præter rationalem quandam regulam certo quodam ordine ad bonum subditos perducentem? ut autem ratio & regula & ordo insit, necessaria omnino sapientia est. Præterea ut perducatur ad finem atque seruetur, in primis potentia effluit, denique ut ad bonum, id est, ad cuiusque commodum, & commode benigneque conducatur, magnopere clementia prouidet. Tria itaque apud priscos numina diuinam referentia trinitatem, legibus necessario consulunt. Atque idcirco tres similes dotes in principe ad ferendas leges necessarie iudicantur. At quoniam perfectas inuicem has oportet concurrere ad perfectas leges constituendas, id uero humana facultas præstare non potest, nimirum ad legum exactissimam sanctionem diuino est opus auxilio. Quod autem nouenarium annorum numerum Plato & in Minoe, & hic sæpe repetit, quasi necessarium ad leges ab ipso Ioue discendas hominibusque tradendas, fortè significat nouem angelicarum mentium ordines, per quos uelut interpretes ipsa legis sancienda ratio ad homines usque transfertur. Omnes uero hos ordines legum interpretes sub uno Mercurij nomine significat in Protagora. Neque uero te lateat nouenario hoc in angelis numero non Christianos solum uti, sed & Platonicos, præcipue Proclum atque Syrianum, quod in Theologia satis ostendimus. Quid uero? si nouenarius hic significet trinum potentiam usum, trinumque sapientiam, triplicem quoque clementiam? uidelicet ut trium quodlibet tum in lege ipsa sit, tum in iudicio magistratus, tum in ministris & ipsa executione iudicij? Præterea in ipsis rerum actionumque principijs medijsque & finibus? Tria uero ter repetita nouenarium manifeste perficiunt. Sed cur nam in Republica ab ipsis Mineruæ sacris, hic uero à sacris Iouis disputationis fundatur exordium? An fortè, quoniam disputatio illa Athenis habetur, & de antiqua Athenarum urbe Mineruæ dicata tractatur: hic uero in Creta de Cretensi urbe ædificanda consulitur, prope ipsum Iouis templum, deque legibus Minois Iouis filij in principio uerba fiunt? An potius forma illa Reipublicæ prior castior erat atque seuerior, Palladi maxime congrua: hæc uero paulo indulgentior, & sua quadam humanitate Ioui conueniens? Summatim & hic & ibi à uotis sacrificijsque ciuitatis nascentis felicitatem auspicamur. Mitto descriptionem longi huius itineris & sacros lucos, & arbores templo dicatas, & alia multa quæ commentum desiderarent potius quam argumentum. Post uero nonnulla quæ allegorice docent res humanas præsertim publicas non posse absque diuino quodam patrocini recte componi, ideoque ab ipso deo, qui legum & principium est & finis, esse legum exordium faciendum, incipit iam paulatim de legum fine perquirere, significans harum finem esse diuinum cultum, quādo quidem eiusmodi legum disputatione ad templum Iouis proficiscuntur. Cum igitur legum finis ultimus sit Iouis illius cultus qui fecit mundum, deditque & mundo leges & nobis, non immerito statim negat finem legum esse Martis cultum, interim modeste Minois & Lycurgi leges emendans, quod non tam ad uirtutem ipsam simpliciter respexerint, quā ad bellicam declinauerint. Profecto leges debent illud potissimum in ciuitate habere pro fine, ad quem quasi ad signum omnia dirigant, quod à cunctis ciuibus maxime omnium est expetendum. Pugna uero atque uictoria cum laborum malorumque plena sit, non propter se quidem optanda est, sed eligenda potius propter pacem, tutamque uitæ tranquillitatem: quemadmodum nemo ita exoptat uiuere, ut in perpetua contra morbos pugna, uictoriaque uersetur. Concludit tandem non decere studia pacis ad bellica, sed contra, bellica potius ad pacis studia officiaque referre: pacem uero ad expeditum liberumque ueritatis dei cultum. In his uero probandis ipsum bonorum genus in multas distribuit species, dicens alia quidem esse humana, alia uero diuina: & à diuinis humana pendere: humanorum autem, quæ longe diuinis inferiora iudicat, primum esse sanitatem, secundum formam, tertium uires, quartum diuitias. horum uero bonorum ducem uult esse prudentiam, ducem insuper diuinorum post prudentiam sequi existimat temperantiam, post hanc iustitiam, post iustitiam fortitudinem. Profecto & hic significat, & in quarto de Republica explicat, tres animæ partes, rationalem scilicet irascibilem, concupiscibilem: & prudentiam quidem in sola rationali, fortitudinem in sola irascibili esse, Tu quoque pone in sola concupiscibili cōtinentiam. Ponit uero in cunctis simul partibus temperantiam atque iustitiam, & utranque nominat totius animæ consonantiam.

etiam. Sed temperantia quidē in affectibus, iustitia uero in actibus consonantia sit. Et illa sit animæ sanitas, hæc animæ pulchritudo. At prudentia, oculus; fortitudo uero manus. Si substantiam animæ puritatemque contemplationi necessariam spectas, iustitiæ temperantiam antepone: si humanam spectas consuetudinem, præpone iustitiam: Omnino uero prudentiam cunctis quasi oculum pedibus atque ducem. At fortitudinem continentiam antepone. Nam fortitudo circa difficilius uersatur, doloris scilicet tolerantiam, et continentiam officium, quod est uincere uoluptates, in se ipsa complectitur. Vtrunque uero iudicatio temperantia iustitiæque inferiorem. Hæc enim duo integrum animæ totius ordinem magis possident duce prudentia constitutum. Ex his colligit oportere latorem legum et ipsum referre, et referri iubere, humana quidem ad diuina, diuina uero, id est, uirtutes ad mentem ueritati diuinitatiq; deditam. Dum uero de fine legum disputat, officium quoque ipsarum conditoris exponit: idque summam esse uult, summam cum diligentia totam ciuitatem colere quasi agrum, ut exquisitam de eligendis serendisque seminibus habeat rationem. Deinde de opportuna plantæ cuiusque cultura. Item de extirpandis statim ab initio noxijs herbis et sentibus. Denique de omnibus ad maturitatem suo ordine perducendis. Tu uero inter hæc aduerte, turpiorem haberi qui uoluptatibus cedit, quam qui succumbit doloribus. Item fortis uiri officium esse non solum metus et pericula superare, sed cupiditates etiam coercere. Præterea neminem secure iudicari posse fortem nisi diu inter labores et pericula uersatus strenue fuerit. adde et nisi in ipsa licentia et illecebris uoluptatum, in quibus probatur propter continentes, ipse quoque fuerit comprobatus. Aduerte non esse tutum uel hominem qui fortis sit futurus, procul à timoribus, uel eum qui futurus sit temperatus, seorsum ab omnibus uoluptatum illecebris educare. Præterea totum conditoris legum studium circa uoluptates et dolores oportere uersari, ut duo hæc quasi bruta freno non careant. Si enim freno cohibeantur, facile felixque uite iter euadit. Si nullo coerceantur freno, difficile admodum et infelix. Notabis et illud de Atheniensibus dictum, probos Athenienses esse præcipue probos: propter quod soli suapte natura, et diuina qua dam sorte, nullo cogente uel perterritæ, sint probi. In his Plato significat, in ciuitate male instituta, raros quidem fore ciues bonos, sed illos fore omnium præstantissimos. Quoniam cum nulla disciplina tales euaserint, profecto diuina quadam sorte et perfecta natura sint tales, quorum etiam tanta sit excellentia, ut communi contagione non inquinentur. Post hæc singulare id cuiusque artis totiusque uite præceptum considerabis. Oportere eos qui præstantes uiri quouis in studio sunt, statim à teneris annis id ipsum tam ludendo quam studendo in singulis ad id conducentibus meditari, adeo ut uirilium studiorum accommodatissima pueris præludia proponantur, atque ita ludentium animi in amorem illius potissimum adducantur, quod in uirili ætate serio sunt acturi. Inter hæc disciplina sic definitur. Disciplina est, ea uite statim à pueritia institutio, quæ in amorem uirtutis paulatim adducit animum puerilem. Illius inquam uirtutis præcipue, per quam uir factus imperare sciat atque parere. Hominem uero oportere, et insuper posse, disciplinam eiusmodi à teneris annis habere, per illam quæ sequitur humanæ nature descriptionem apte confirmat: inquit enim, hominem et si unum quiddam sit, habere tamen multa in se atque diuersa, inter quæ sint tyranni duo amentes quidem et inter se contrarij, animum distrahentes, Dolor atque Voluptas: præterea opiniones futurorum bonorum atque malorum, ex quibus appetitus confidentiaque ad bona, timor autem ad mala nobis suboritur, perturbationesque animi similes. Præter hæc adest iudicium rationis dictans quid horum melius sit, quid peius. Iudicium uero eiusmodi in uno quoque lex priuata est, et in ciuitate lex publica. Quoniam uero animal unum ex rebus tam diuersis dixerat esse compositum, haud ab re subiungit, hominem inter animalia miraculum esse diuinum, Mercurium imitans dicentem, miraculum ingens hominem esse. Animalium tria sunt genera. Aut enim tam ex corpore quam ex animo immortalia sunt, aut ex utroque mortalia, aut ex animo quidem immortalia, ex corpore uero caduca. In primo quidem genere cælestia, et æthera, et ærea sunt, siue dii siue demones nominentur. In ultimo uero sunt bruta. Sed in medio homines demonesque aquei atque terreni. Cum enim horum quoque demonum corpora sicut humana ex contrarijs componantur, dissolui quandoque possunt, perturbationesque aliquas afferunt. Sed cæteris iam omisis curnam homo miraculum? Quia et cum diuinus sit, mirum est eum à mortalibus infici, et cum sit mortalis, mirum quoque affici ad diuina. Sed cur diuinum miraculum appellatur? Quoniam ita est diuina prouidentia institutum: et ut Timeus docet, à deo quidem opifice mundi rationis animæ substantiam ipsam accepimus, à dijs autem cæteris naturam quandam uitalem ratione inferiorem, à demonibus demoneque corpora. Quod autem addit, hominem à dijs fuisse uel ludo uel studio quodam effectum, sic intellige: ludo quidem factum esse, si anima semper à cælestibus ad terrena atque uicissim quasi ludendo transmigrans nunquam immutabili apud deum sede quiescat: factum uero studio, si modo penes effectores deos, effectorem deum animus quandoque sit immutabiliter permanens. Vtram uero disjunctionis huius partem eligere debeamus, affirmare hic Plato non audeat. Probabile tamen habet, ut hic alibi significat, hominem studio quodam potius quam ludo fuisse diuinitus constitutum. Si quis autem ambiguum hunc Platonis textum legere ita uelit, ut significet uel hominem esse à diuinis animalibus constitutum, ab astris intelligat: uel esse ex animalibus multis compositum, intelligat partes affectusque animæ nominari à Platone poetice animalia. Quod quidem apparet in nono de Republica et in principio Phædri. Sed ista tu uideris. Descendit post hæc ad quasdam, quæ et si leuiora uidentur, ad perfectam tamen disciplinam

pline traditionē morumq; probationem necessaria sunt. qualia sunt studia musica, cōsuetudinesq; per similes. Musica uero communissima quadam significatione comprehendit proportionis cuiuslibet ordinem, non solum in sermone, cantu, sono, saltu, sed gymnastico quoq; ludo gratiaq; conuiuij. Hæc quidē omnia ita in ciuitate cōposita esse debent, ut omni perturbationum uitiorumq; incitamento sublato corpus & spiritum animumq; contemperent. Exorditur autem disputationis opportunitate quadam à conuiuijs, atq; uino, dicens primo cauendum esse ne ad innatas nobis perturbationes accedat quoq; ebrietas. Hæc enim si temere accesserit, & rationis officia minuit, & perturbationis impetus auget. Probat tamen conuiuiū atq; meri usum, ea uidelicet cautione adhibita, quā in libro sequenti planius explicabit. Hic uero ad id potissimum conferre iudicat, ut ex liberiori interdum usu meri, mores hominum in conuiuijs detegantur. solet enim impudentiores audacesq; reddere. Illic ergo prudens iuuentutis custos deprehensio iuuenum præsertim uicij, impudentia, et mederi facilius poterit, et assuefacere iuuenes etiam in ebrietate omnium impudentissima seruare pudorem. Quanti uero sit pudor, id est dedecoris & infamiae timor, ex eo constat, quòd ob huiusmodi metum iuuenes, & turpia in primis metuunt, et honesta quamuis ardua audacter aggrediuntur. Quæ quidem duo reipub. maxime omnium tam pace quàm bello necessaria iudicantur. Ideoq; ad hæc ciuiliū animis infundenda, legum lator diligenti studio debet intendere.

SOPLATONIS DE LEGIBVS VEL DE
LEGVM LATIONE, VT LIBRI VNVS,
Dialogus primus.

ATHENIENSIS OSPES. CLINIA CRETENSIS. MEGILLVS LACEDAEMONIUS.

DEVM ne an aliquem hominum ô hospites condendarū legum causam existimatis? CLIN. Deum ô hospes, deum inquam, ut decet asserere. apud nos quidē Iouem: apud Lacedæmonios uero, unde hic est, Apollinem dicturos istos existimo. Nonne? MEG. Certe. ATHEN. An Homerum secutus ita dicis, Nempe Minoa per nouennium patris colloctionem petere solitum, eius monitis, ciuitatibus uestris leges quemadmodum ille canit, posuisse. CLIN. Sic nostri ferunt. Fratrem quoq; eius Rhadamantum (audiuistis enim nomen) iustissimū fuisse. Eumq; nos Cretenses, quia tunc recte ius unicuique distribuerit, hanc laudem consequutum censemus. ATHEN. Egregia profecto laus, maximeq; filio Iouis digna. Verū quia in huiusmodi moribus atq; legibus ambo educati estis, tu scilicet atq; hic, spero nobis non iniucundum fore, si inter eundem de constituendis ciuitatibus ac legibus differamus. Est autem à Gnosō in antrum templūq; Iouis uia satis, ut audiuimus, longa, diuersoriaq; per ipsam sub altis arboribus, ut in æstu conuenit, umbrosa sunt. Nostræ igit atati conueniens erit, frequenter in his requiescere, mutuoq; orationis solamine sine molestia iter hoc omne transigere. CLIN. Atqui cum progressi fuerimus hospes, cupressos offendemus in lucis proceritate specieq; mirabili, prata quoque amœna, in quibus requiescentes libenter commorabimur. ATHEN. Recte nimirum loqueris. CLIN. Prorsus. uerum hæc magis affirmabimus, quum uiderimus. Sed nunc bonis auib; eamus. ATHEN. Fiat. Sed dic mihi oro, quamobrem conuiuia publica, gymnasia, armorumq; artem lex uobis instituit? CLIN. Arbitror equidem ô hospes, nostra hæc esse facillima cognitu. Naturam enim regionis huius uniuersam uidetis non esse ut Thessaliæ, planam. Idcirco equis illi magis, nos cursibus utimur. Inæqualitas hæc locorum ad pedestrem exercitationem cursumq; est aptior. Quapropter armaturam quoque leuiorem esse necesse est, ne pondere suo cursum impediatur. Arcuum ergo sagittarumq; leuitas maxime congruit. Hæc igitur omnia ad bellum nobis accommodata sunt: ad idq; respiciens legislator, cuncta ut mihi uidetur, instituit. Quippe huius gratia ipsam etiam conueniendi legem sanxisse uidetur, quum omnes uideret in militia re ipsa coactos, custodiæ suæ gratia, conuiuia habere cōmunia. In quo sanè arbitror eum stultitiæ crimine cæteros condemnasse, quòd minime intelligant bellum ciuitatibus omnibus cum omnibus iuge atque perpetuum esse. Nam si dum est bellum, custodiæ causa conuiuia in unum celebrare, præfectosq; aliquos unà cum subiectis suis armatos tueri cæteros oportet, id ipsum est pacis etiam tempore faciendū. Quam enim pleriq; pacem
nomi-